

zingeving en dementie

een interdisciplinaire training
voor professionals in de dementiezorg en -ondersteuning

[datum training]

[naam trainer 1]

[naam trainer 2]

Programma

- Kennismaking
- Dementie Verbeeld
- Introductie: zingeving en dementie
- Introductie: omgaan met mensen met dementie
- Pauze
- Vragen / bespreking
- Oefening: zingevingsvraag
- Oefening: casusbespreking
- Vragen / bespreking
- Evaluatie en reflectie
- Lunch en afsluiting

Waar kom jij 's morgens je bed voor uit?

De inzender van dit beeld beschreef hierbij:

“De bloem is kwetsbaar maar wel mooi. Onschuldig en heeft vele facetten. Sommige mensen worden zachter van hier

De inzender van dit beeld beschreef hierbij:

“Muziek blijft, met zijn absolute gehoor raakt mijn vader met dementie altijd de goede snaren en speelt de goede melodie

“De foto stelt de teloorgang van voor. Allemaal oude stralen. De achtergrond

De inzender van dit beeld beschreef hierbij:

es hebben dementie. kking en worden hun hulpvragen. tieve gezondheid es het leven leiden mens gezien en niet

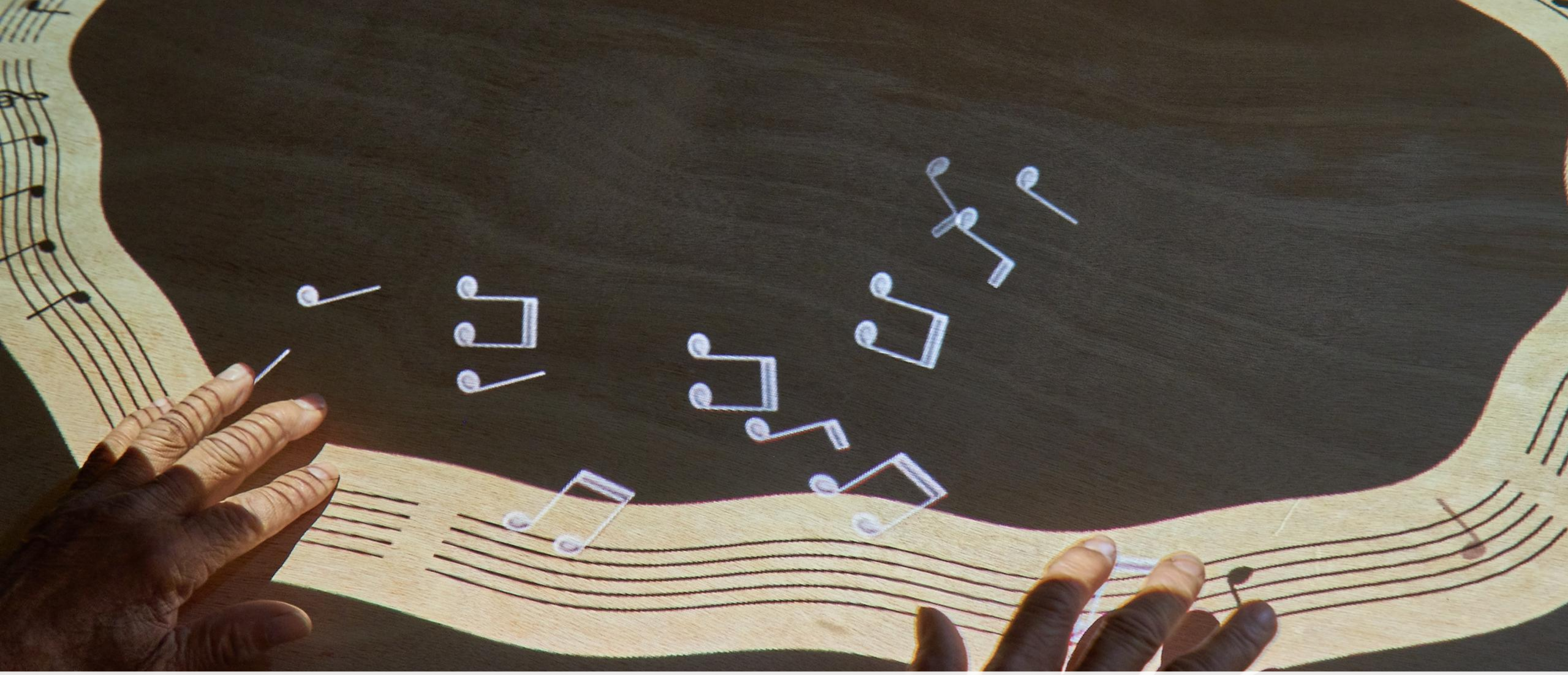
Thema volgens VR

Dagelijks functioneert, en dan ook de worden zoals bijv

gevoelsleven, zoal andere kwaliteiten boven komen zoals leuk vindt en d

Dementie Verbeeld

Zingeving en dementie; een introductie

Wat is zingeving?

Zingeving op diverse niveaus

- **Behoeften – Vragen – Bronnen**
 - Iets bijdragen, iets doorgeven
 - Bijzondere ervaringen
 - Gezien, erkend, gewaardeerd worden
 - Regie op eigen leven
 - Begrijpen, verklaren, accepteren
 - Verbondenheid, relaties
 - Levensbeschouwing
- **Alledaags – existentieel**

Waar of wanneer zingevingsvragen aan het licht komen

**“De diagnose... dat is echt wel een breuk in je leven.
En vanaf dat moment ga je beseffen dat het een terugtrekkende beweging is.
Dat je moet accepteren dat er steeds minder dingen gaan,
maar dat je er wel over moet communiceren.”**

(Man met dementie, interview door student in leernetwerk zingeving in de dementiezorg en -ondersteuning)

MIJN POSITIEVE GEZONDHEID

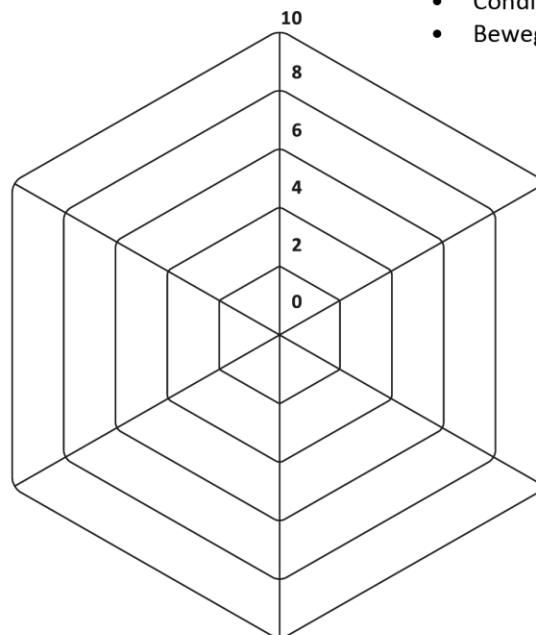
- Zorgen voor jezelf
- Je grenzen kennen
- Kennis van gezondheid
- Omgaan met tijd
- Omgaan met geld
- Kunnen werken
- Hulp kunnen vragen

- Sociale contacten
- Serieus genomen worden
- Samen leuke dingen doen
- Steun van anderen
- Erbij horen
- Zinvolle dingen doen
- Interesse in de maatschappij

- Je gezond voelen
- Fitheid
- Geen klachten en pijn
- Slapen
- Eten
- Seksualiteit
- Conditie
- Bewegen

- Onthouden
- Concentreren
- Communiceren
- Vrolijk zijn
- Jezelf accepteren
- Omgaan met verandering
- Gevoel van controle

- Zinvol leven
- Levenslust
- Idealen willen bereiken
- Vertrouwen hebben
- Accepteren
- Dankbaarheid
- Blijven leren

- Genieten
- Gelukkig zijn
- Lekker in je vel zitten
- Balans
- Je veilig voelen
- Intimiteit
- Hoe je woont
- Rondkomen met je geld

Ik mis iets dat voor mij belangrijk is: _____

DE DIAMANT IS VOOR IEDEREEN

VASTHOUDEN OF LOSLATEN
Hoe ga ik om met de mensen om mij heen?

HERINNEREN OF VERGETEN
Hoe kijk ik terug op mijn leven?

DOEN OF LATEN
Hoe ga ik om met wat mij overkomt?

INNERLIJKE RUIJME

GELOVEN OF WETEN
Waar vind ik houvast?

IKZELF OF DE ANDER
Wie ben ik en wat wil ik werkelijk?

VERLIES / HECHTING
Hoe ga ik om met de mensen om mij heen?
Het sociale balans gesprek
Ruimte voor hoe je het beste kan afstemmen met anderen

VERRIJKING / BELASTING
Hoe kijk ik terug op mijn leven?
Het tijd-reis gesprek
Ruimte voor negatieve of positieve betekenissen van de herinneringen

STURING / ZIJN
Hoe ga ik om met wat mij overkomt?
Het oriëntatie gesprek
Ruimte voor het krijgen van overzicht van wat belangrijk is bij het maken van keuzen

INNERLIJKE RUIJME

OVERGAVE / KENNIS
Waar vind ik houvast?
Het baken of anker gesprek
Ruimte voor het vinden van zin en hoop en meer in het moment kunnen leven

MEZELF VOELEN / GEKEND WORDEN
Wie ben ik en wat wil ik werkelijk?
Het eigenwaarde gesprek
Ruimte voor wat je wel en geen zelfvertrouwen geeft

“Zingevingsvragen liggen zelden voor op de tong bij mensen.

Niemand belt van ‘ik heb nu een zingevingsvraag’, dat gebeurt niet.

Dus je moet ze tevoorschijn luisteren.

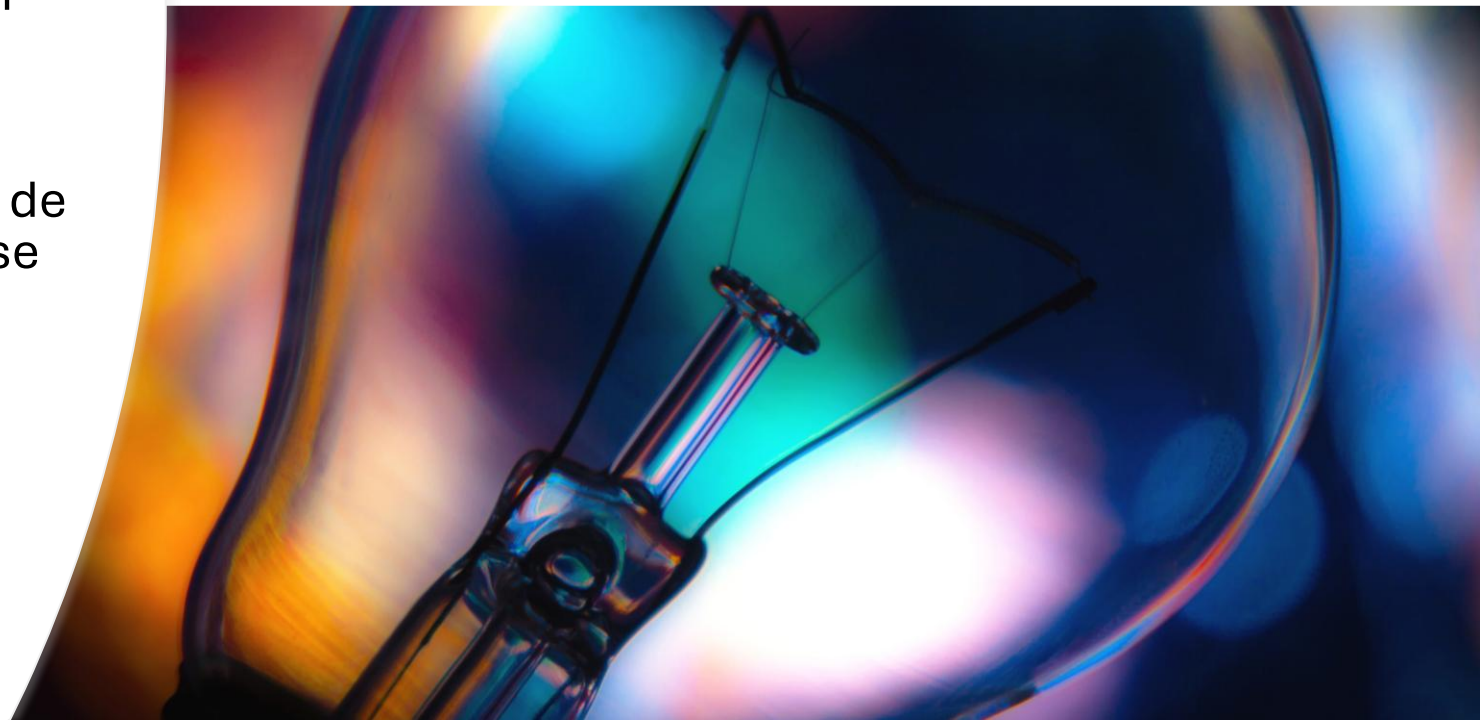
Dat zeg ik wel eens, je moet ze niet uit nieuwsgierigheid, maar uit professionele nieuwsgierigheid tevoorschijn leven.”

(geestelijk verzorger, interview door student in leernetwerk zingeving in de dementiezorg en -ondersteuning)

Geestelijke verzorging

- Professionele begeleiding, hulpverlening en advisering bij zingeving en levensbeschouwing (vaak adresseren van vragen zonder oplossing, waarin mensen vastlopen)
- Geestelijk verzorgers komen in beeld als de vanzelfsprekende orde van het alledaagse leven wordt doorbroken...
- ...op zoek naar wat de cliënt kracht en inspiratie geeft, aansluitend bij diens levensverhaal en levensbeschouwelijke achtergrond.

Positie geestelijke verzorging

- **Oorspronkelijk;**
 - Binnen instellingen: ziekenhuis, verpleeghuis, gevangenis, leger, ...
 - Verbonden aan levensbeschouwing: dominee, pastoor, imam, pandit, humanistische raadsman/vrouw, ...
- **Hedendaags;**
 - Óók thuis (aangesloten bij centrum voor levensvragen)
 - Niet (per se) gebonden aan levensbeschouwing

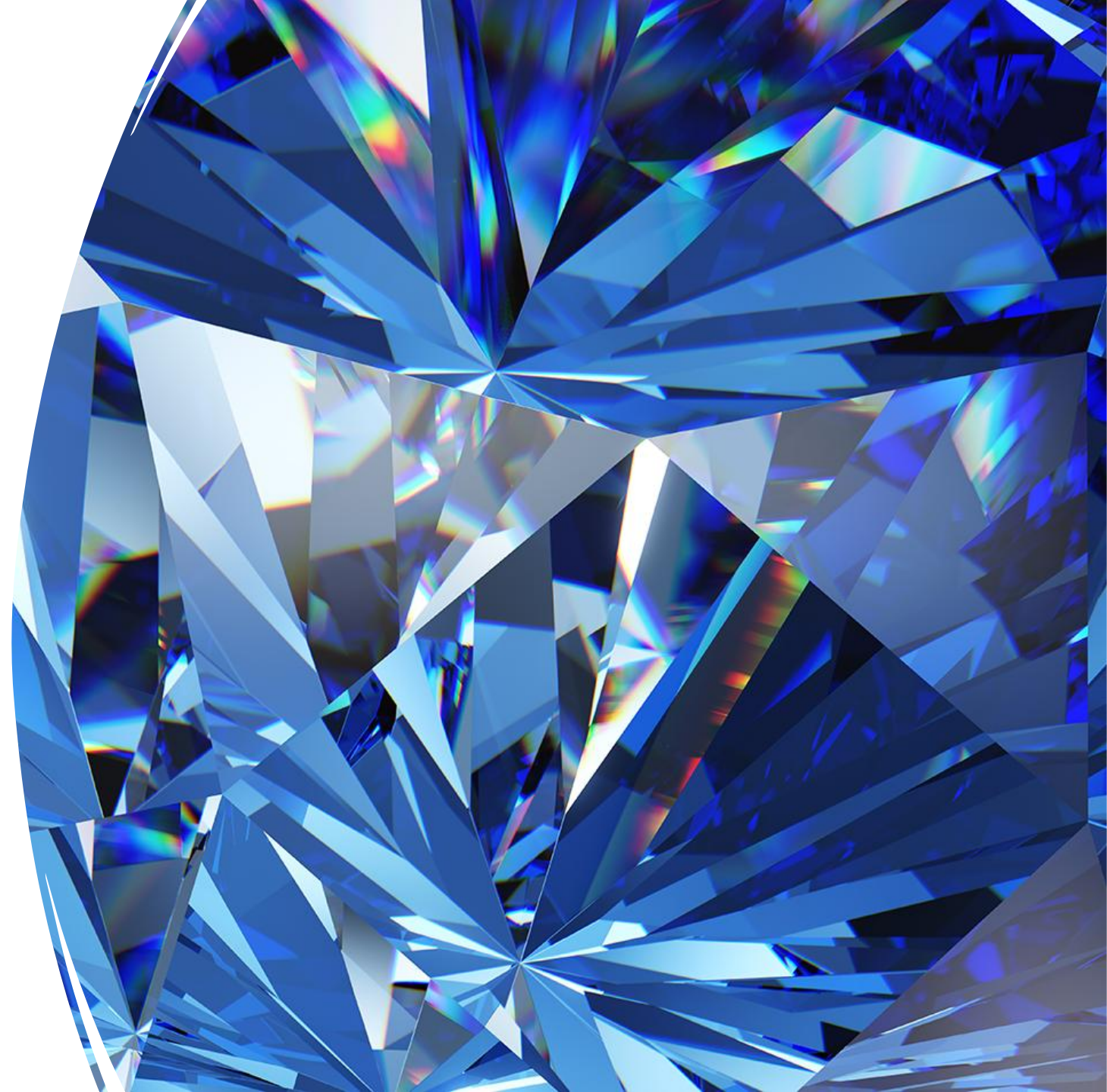
Wat doet een geestelijk verzorger

Voor inwoners:

- Individuele gesprekken
- Rituelen
- Groepsbijeenkomsten

Voor professionals/vrijwilligers:

- Trainingen
- Moreel beraad / intervisie
- Multidisciplinair overleg
- Collegiale consultatie

Omgaan met mensen met dementie: een introductie

Wat is dementie eigenlijk?

- Een ziekte
- Iets wat je kan krijgen als je oud bent
- Dan gaat je geheugen achteruit en vergeet je van alles
- Eerst vergeet je de nieuwste dingen en dan ga je steeds verder achteruit in de tijd en je herinneringen

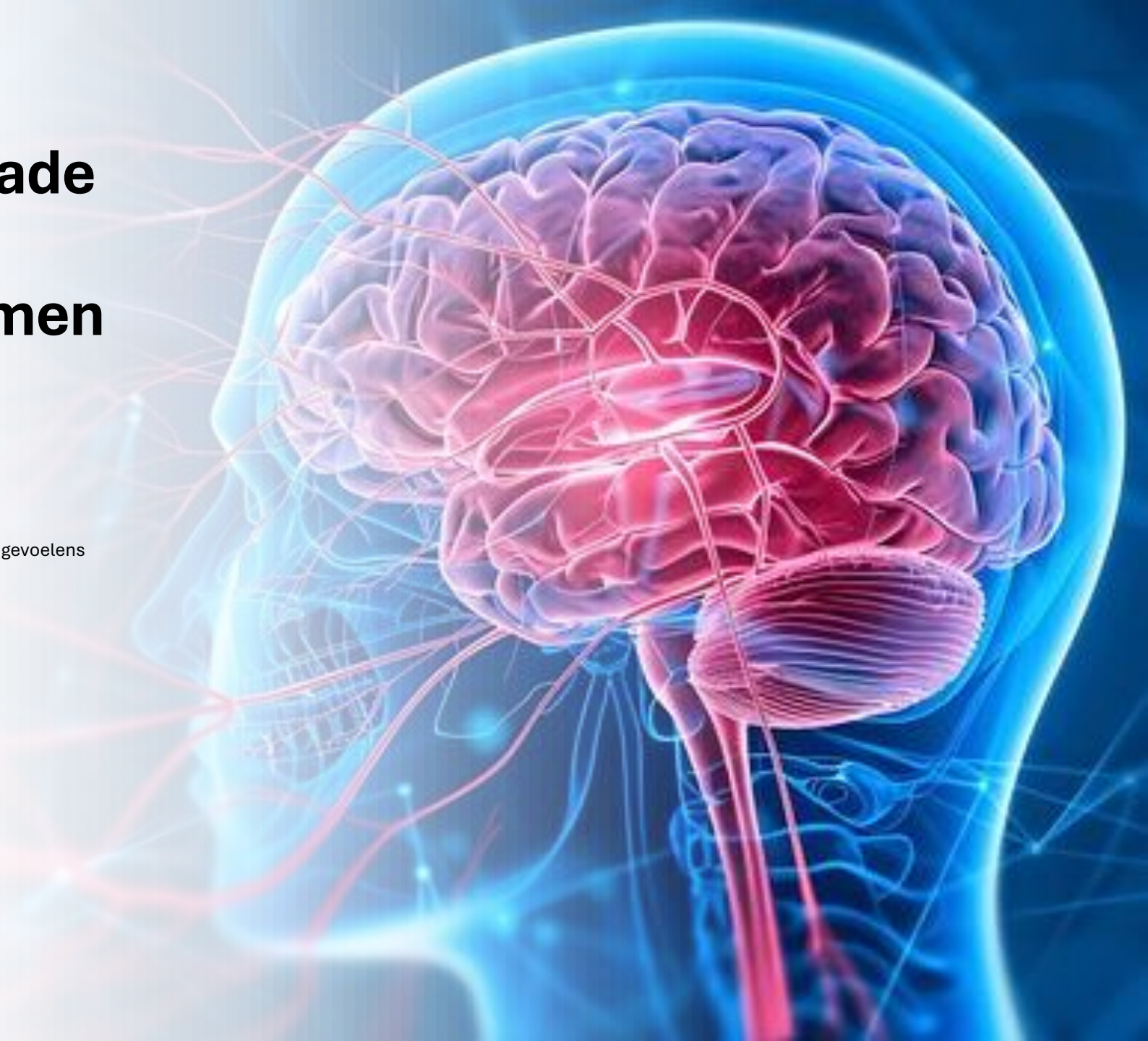

Dementie:

- **Is een verzamelnaam voor een bundeling van symptomen veroorzaakt door een niet te stoppen proces van degeneratie van de hersenen als gevolg van een ziekte**
- Komt voort uit verschillende ziekten die verschillende symptomen veroorzaken
- Laat op verschillende leeftijden, verschillende symptomen zien bij dezelfde ziekte
- Gaat vaak gepaard met geheugenverlies maar niet altijd
- Komt bij alle leeftijden voor maar het meest vaak bij ouderen

Gevolgen van breinschade door dementie, naast geheugenproblemen

- Problemen met taal
- Problemen met rekenen
- Problemen met herkennen van sociale signalen en emoties
- Problemen met het interpreteren van- en reguleren van prikkels en eigen gevoelens
- Problemen met het inschatten van oorzaak en gevolg
- Geen inzicht in eigen functioneren
- Problemen bij aansturen van ledematen en balansproblemen
- Verlies van de fijne motoriek
- Onvoorspelbaar en onverklaarbaar schokken van ledematen
- Onverklaarbare kriebels, prikkels en pijnen in het lichaam
- Krachtverlies
- Afasie en apraxie
- Verandering van gedrag
- Verandering van smaak
- ...

Frontaalkwab

Intelligentie, executieve functies (zoals plannen, organiseren, impulscontrole, gedrag beheersen, besluitvorming), sociaal zijn, verlies aan flexibiliteit, onaangepast/wisselend gedrag.

Temporaalkwab

Geheugen, gedrag, gehoorvermogen, visuele perceptie, niet in categorieën kunnen indelen, veranderd seksueel gedrag, minder geheugen (links), gesproken woorden, ongeremd praten (rechts).

Hersenstam

Alle automatische functies zoals hartslag, bloeddruk, lichaamstemperatuur, ademhaling, slaap-waakcyclus, evenwicht, slikken en kauwen.

Pariëtaalkwab

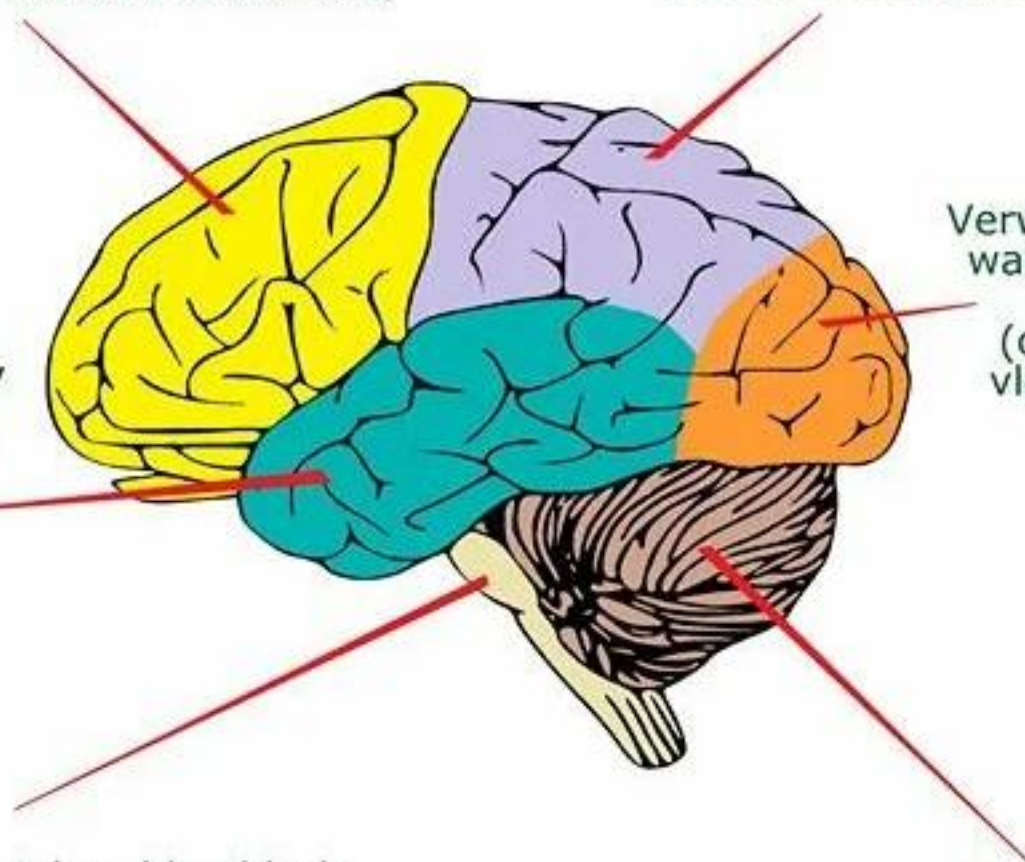
Oog-hand coördinatie, problemen woorden schrijven/lezen, links rechts verwarring, ruimtelijke oriëntatie, moeite met rekenen, neglect, volgorde bepalen is moeilijk, apraxie, verwerken van pijn, tast, gevoel, motoriek en ook executieve functies zoals aandacht.

Occipitaalkwab

Verwerken van visuele informatie; wat zien we en waar zien we dat, kleur en beweging herkennen (ook inschatten in het verkeer), vlekken zien, gezichtsvelduitval, woordblindheid, simultaan waarnemen, iets groter of kleiner inschatten.

Kleine hersenen

Balans, evenwicht, coördinatie, oogmotoriek, reflexen, taalkundige en cognitieve processen waaronder controle over het denken, emotie en motivatie.

A photograph of a lush forest with a stream in the foreground. The trees are tall and leafy, with sunlight filtering through the canopy. The stream flows gently through the center of the frame.

In gesprek met de mens met dementie

Randvoorwaarden; rust

- Rustige omgeving liefst naar voorkeur van gesprekspartner (evt. ga je wandelen)
- Voorkom storende afleiding
- Neem tijd om af te stemmen en de passende sfeer te krijgen
- Zorg dat je niet steeds hoeft op te staan om iets te pakken en je telefoon jullie niet stoort
- Neem de ander serieus en behandel deze als gelijke
- Geef aan als je het niet begrijpt en vraag om uitleg

In gesprek met de mens met dementie

Als je niet snel informatie kan verwerken:

- Vertraag
- Eén (korte) vraag tegelijk
- Wacht en kijk naar de reactie
- Wacht nog even en kijk naar de reactie
- Wacht nog een beetje langer en kijk naar de reactie
- Herhaal dezelfde vraag maar anders
- Gebruik voorwerpen of beeldmateriaal

In gesprek met de mens met dementie

- **Eerlijk liegen** (confabuleren)
Het invullen van gaten in een verhaal, we doen het allemaal
Accepteer dat niet alles in het gesprek zal kloppen
- **Ga mee met het onverwachte en laat je verrassen**
- **Gebruik humor**
- **Check of je het over hetzelfde hebt**
- **Cultuursensitiviteit**

zwolleDOET!

hogeschool

Windesheim

wijZ
welzijn

NETWERK DEMENTIE
IJssel- en VECHTSTROMEN

Deze training is ontwikkeld door het leernetwerk zingeving en dementie, waaraan de volgende partijen deelnamen: ZwolleDoet!, WijZ, Centrum voor Levensvragen Overijssel, lectoraat Goed Leven met Dementie van Hogeschool Windesheim, Netwerk Dementie IJssel-Vecht. Het leernetwerk is onderdeel van de Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke Verzorging, getrokken door de Universiteit voor Humanistiek.

De Kenniswerkplaats is een samenwerking tussen onderzoeks-, onderwijs- en praktijkorganisaties met als doel het ontwikkelen en samenbrengen van kennis rondom geestelijke verzorging en zingeving in de thuissituatie. Zij is mogelijk gemaakt met subsidie van ZonMw (dossiernummer: 10050042110002.)

ZonMw

